

01. ročník matematické olympiády

1. Ke vzniku a organisaci Matematické olympiády

In: Jan Vyšín (editor); Rudolf Zelinka (editor): 01. ročník matematické olympiády. Zpráva o řešení úloh ze soutěže konané ve školním roce 1951/52. (Czech). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1953. pp. 3–7.

Terms of use:

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/404413>

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

1. KE VZNIKU A ORGANISACI MATEMATICKÉ OLYMPIADY

U nás se stalo pěknou tradicí, že Jednota čs. matematiků a fyziků již od počátku svého založení pečovala o zvyšování úrovně vyučování matematice tím, že ve svých časopisech uveřejňovala matematické úlohy, určené k řešení pro studenty škol 3. stupně. Avšak okruh těchto řešitelů byl přec stále jenom velmi úzký. Snaha, aby se úroveň vyučování matematice na naší socialistické škole soustavně zvyšovala, vedla naše učitele matematiky a představitele naší matematické vědy k myšlence, pořádat každoročně pro žáky našich škol zvláštní matematickou soutěž; jen tímto způsobem lze propagačně a organizačně zajistit zvýšení zájmu o studium matematiky a technických věd vůbec. Vzorem k tomu byly v SSSR již tradiční matematické olympiady a dále soutěže toho druhu, pořádané i v jiných zemích lidově demokratických, zvláště v Polsku.

Učitelé Olomouckého a Ostravského kraje uspořádali v minulých dvou letech v krajském měřítku podobné matematické soutěže pro žáky škol 3. stupně a také soudruzi na Slovensku se chystali v létě r. 1951 uskutečnit ve školním roce 1951/1952 podobnou soutěž. Bezprostředním popudem k uspořádání celostátní matematické soutěže pro žáky našich škol byl návrh prof. Dr. E. Čecha, aby byl ustaven přípravný výbor matematické olympiady, který by celou věc projednal jednak s ministerstvem školství, věd a umění (MŠVU), jednak s Československým svazem mládeže (ČSM). Polské zkušenosti totiž ukázaly, že je nezbytné, aby se vedení soutěže ujal nejvyšší školský orgán, který by soutěž nejen hmotně zajistil, ale který

by také svou autoritou mobilisoval příslušné školské orgány, především pak učitele matematiky. Vedle MŠVU bylo třeba ke spolupráci získat i ČSM, neboť matematická olympiada zapadá vhodně do rámce jeho činnosti.

V září r. 1951 se ustavil přípravný výbor matematické olympiady, který vypracoval návrh organizačního řádu soutěže a předložil jej ministerstvu školství, věd a umění, aby se spolu s ČSM a s Ústředním ústavem matematickým (ÚÚM) ujalo uspořádání takové soutěže; pro nejbližší léta má být tato soutěž jako celostátní zatím zaměřena na žáky výběrových škol 3. stupně. MŠVU s velkým porozuměním návrh přijalo, a tak v prosinci r. 1951 vychází ve Věstníku MŠVU oběžník č. 190 (č. j. 24 743/51 — II/3 ze dne 13. XII. 1951), jímž se zřizuje matematická soutěž pro žáky, která po sovětském vzoru dostala název matematická olympiada. Oběžník především poukazuje na praktický i výchovný význam matematiky pro naši mládež a dále oceňuje soutěž s hlediska soustavného zvyšování úrovně vyučování matematice, fyzice a vědám technickým; pomocí soutěže mají být vyhledáni a včas podchyceni mladí talentovaní studenti a soustavně se má pečovat o přípravu budoucích vedoucích technických kádrů našeho hospodářského života. V dalším oběžník načrtává organizační řád soutěže, soutěž plně hmotně vybavuje a zajišťuje.

Soutěž má proběhnout ve třech etapách, zvaných kola. První kolo má úkol přípravný, studijní; soutěžící řeší doma předepsané úlohy, při čemž má být za vedení svého učitele matematiky nabádán k samostatnému studiu matematických textů, především školských učebnic matematiky.

Druhé kolo má již ostrý ráz eliminační a koná se v t. zv. oblastech; v každé oblasti je zpravidla sdruženo několik krajů. V sídlech oblastí jsou zřízeny oblastní výbory matematické olympiady (OVMO). Oblasti jsou zřízeny v městech s vysokou školou; jsou to tedy tato města: Bratislava, Brno, Košice, Olomouc, Ostrava, Pardubice, Plzeň, Praha. Členy OVMO jmenuje ústřední výbor matematické olympiady (ÚVMO).

Soutěž prvního a druhého kola se koná za vedení oblast-

ního výboru ve dvou kategoriích. Do kategorie A jsou zařazeni žáci 3. a 4. tříd výběrových škol 3. stupně, do kategorie B žáci 1. a 2. tříd těchto škol. Závěrečné třetí kolo matematické olympiady, které je celostátní, je určeno jen pro soutěžící v kategorii A.

Celou soutěž řídí ústřední výbor matematické olympiady; jeho členy jmenuje MŠVU, které v něm má také své zástupce. V oblastních výběrech i v ústředním výboru jsou zastoupeni učitelé matematiky na vysokých školách, učitelé matematiky na školách 3. stupně, zástupci školských orgánů (školských referátů KNV) a zástupci ČSM.

ÚVMO byl ustaven takto:

Dr František Vyčichlo, náměstek ředitele ÚÚM a profesor techniky jako předseda, místopředsedové Dr Jindřich Šmída, náměstek ministra školství, věd a umění, Dr J. Hronec, profesor slovenské university; jednatelem výboru byl jmenován Rudolf Zelinka, vědecký pracovník ÚÚM, členy výboru tito soudruzi:

Dr O. Borůvka, profesor Masarykovy university v Brně,
Jan Hlaváček, referent školského oddělení ÚVČSM v Praze,
Josef Holubář, vědecký pracovník pedagogické fakulty v Praze,

František Hradecký, profesor Nerudova gymnasia v Praze,
Miloš Jelínek, ústřední inspektor MŠVU v Praze,
Vítězoslav Repáš, přednosta oddělení PŠVU v Bratislavě,
Karol Rován, profesor gymnasia v Piešťanech,
Rudolf Tomica, profesor gymnasia v Brně-Králově Poli.
Předsedy oblastních výborů byli jmenováni tito soudruzi:

Dr Štefan Schwarz, profesor techniky v Bratislavě,
Dr Boh. Vlach, krajský školní inspektor v Brně,
Dr Fr. Jurga, profesor techniky v Košicích,
doc. Dr Josef Metelka, děkan pedagogické fakulty v Olomouci,
Dr Alfons Hyška, asistent vysoké školy báňské v Ostravě,
Josef Zieris, profesor gymnasia v Pardubicích,
Jan Taišl, asistent pedagogické fakulty v Plzni,
Dr Karel Hruša, asistent pedagogické fakulty v Praze.

Ještě než vyšel oběžník MŠVU č. 190, uveřejnil přípravný výbor v časopise „Matematika ve škole“ organizační pokyny k soutěži a od prosince r. 1951 do března r. 1952 publikoval každý měsíc v tomto časopise po čtyřech úlohách pro každou z obou kategorií A a B. Každá úloha byla oblastním výborem samostatně klasifikována podle těchto zásad:

„Výborné“ řešení je takové, které je po všech stránkách bezvadné. Ve „chvalitebném“ řešení se mohou vyskytnout menší formální nedostatky. Řešení „dobré“ má buď závažnější formální nebo méně závažné odborné nedostatky; řešení „dostatečné“ je sice zhruba úplné, ale jsou v něm závažné odborné nedostatky. Jinak je řešení „nedostatečné“. Stanovená klasifikace je tedy mnohem přísnější než obvyklá klasifikace školská, což samozřejmě vyplývá z povahy výběrovosti soutěže. Podle těchto zásad byla provedena také klasifikace ve druhém a třetím kole.

Úspěšný soutěžící prvního kola musil ze 16 zadaných úloh rozřešit alespoň 9 s oceněním ne horším než dobrým. Úspěšný řešitel druhého nebo třetího kola musil ze 4 předložených úloh, k jichž řešení mu byly vyměřeny 4 hodiny čistého času, rozřešit nejméně dvě s oceněním ne horším než dobrým.

Soutěž prvního kola byla vzhledem k tomu, že oběžník MŠVU č. 190 vyšel opožděně, uzavřena až koncem dubna 1952. Soutěž druhého kola se konala pod vedením oblastních výborů v místech jejich sídla (mimo to též v Hradci Králové a v Kroměříži) v neděli 18. května 1952 za účasti školských orgánů.

Soutěž třetího kola konala se v neděli dne 15. června 1952 v budově matematického ústavu Karlovy university v Praze II, Ke Karlovu 3. Účastníci soutěže sjeli se do Prahy již v sobotu dne 14. června 1952 a společně se zástupci ÚVMO a školských úřadů navštívili večerní představení divadelní hry „Otec“ od Aloise Jiráska v Komorním divadle. Soutěž třetího kola byla zahájena dne 15. června 1952 o 9. hod. proslovy, jež pronesli Dr Jindřich Šmída, náměstek ministra školství, věd a umění, Josef Čejna, referent školského oddělení ÚVČSM a univ. prof. Dr E. Čech, ředitel Ústředního ústavu matema-

tického, který při této příležitosti věnoval každému účastníkovi soutěže první díl své „Analytické geometrie“.

Ve svém projevu prof. Čech zdůraznil, že matematická olympiada vhodně navazuje na tradici, kterou u nás založila naše Jednota čs. matematiků a fyziků, která je vedle moskevského „Matěmatičeskogo občestva“ nejstarší společností toho druhu vůbec. Dále naznačil cíle, kterých chceme pomocí matematické olympiady dosáhnout, a vyzval přítomnou mládež, aby pilně studovala tak, aby jednou mohla s úspěchem plnit úkoly, které od ní naše lidově demokratická republika bude požadovat. Vyslovil pevné přesvědčení, že naši svazáci všechny tyto úkoly skutečně splní.

Po skončení vlastní soutěže třetího kola účastnili se soutěžící spolu s čestnými hosty, mezi nimiž byl mimo jiné školský referent ÚNV v Praze Václav Jaroš a prof. slovenské techniky Dr Štefan Schwarz, společného oběda v Národním domě na Královských Vinohradech. Nedělní odpoledne věnovali účastníci soutěže prohlídce Prahy. Hostitelské úkoly vzorně plnil školský referát ÚNV v Praze za vedení soudružky Dr L. Městkové.

Bližší zprávy o průběhu a výsledcích jednotlivých kol matematické olympiady jsou uvedeny v odstavci 2.